

Pårørende i Danmark - En national kortlægning baseret på survey- og registerdata af VIVE 2025

- Særudtræk: Pårørende til personer med psykisk sygdom og udviklingsforstyrrelser.

Indledning

I dette arbejdsnotat præsenteres resultater, der omhandler forholdene for hhv. pårørende til personer med psykisk sygdom og udviklingsforstyrrelser udtrukket fra VIVEs rapport *Pårørende i Danmark - En national kortlægning baseret på survey- og registerdata, marts, 2025*. Resultater er udvalgte, og for sammenligninger med øvrige pårørendemålgrupper, henvises til bilagsafsnittene 1-6 i VIVEs rapport. [Læs hele undersøgelsen her 2025](#) og tilhørende undersøgelse fra [2024](#). Se også under afsnittet: forbehold.

Resultater

Typer af pårørendeopgaver

- Opgaver relateret til støtte og motivation til nærtstående udføres blandt størstedelen af pårørende (94 pct. ved psykisk sygdom og 90 pct. ved udviklingsforstyrrelser svarer ja, jeg hjælper).
- Andel af pårørende, der har svaret, at de bidrager med hhv.
 - o huslige opgaver: 58 pct. (psykisk sygdom) og 64 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o Andre praktiske opgaver: 53 pct. (psykisk sygdom) og 55 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o 51 pct. af pårørende bruger tid på transport (psykisk sygdom) og 62 pct. (udviklingsforstyrrelser)
- Andelen af pårørende, der har svaret, at de er involveret i kontakt og koordinering med hhv.
 - o Sundhedsvæsenet: 44 pct. (psykisk sygdom) og 63 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o Kommuner: 39 pct. (psykisk sygdom) og 62 pct. (udviklingsforstyrrelser)
- Andel af pårørende hjælper med håndtering af økonomi: 43 pct. (psykisk sygdom), og 55 pct. (udviklingsforstyrrelser).
- Andel der hjælper med fysisk aktivitet: 42 pct. (psykisk sygdom), og 47 pct. (udviklingsforstyrrelser).
- Andel der hjælper med deltagelse i kulturelle arrangementer uden for hjemmet: 49 pct. (psykisk sygdom) og 59 pct. (udviklingsforstyrrelser).
- Andelen af pårørende, der har svaret, at de hjælper den nærtstående med hhv.
 - o personlig hygiejne: 8 pct. (psykisk sygdom), og 22 pct. (udviklingsforstyrrelser).
 - o andre former for personlig pleje: 9 pct. (psykisk sygdom) og 23 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o behandlingsrelaterede opgaver: 15 pct. (psykisk sygdom) og 28 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o Andel der hjælper med behov i løbet af natten: 9 pct. (psykisk sygdom) og 19 pct. (udviklingsforstyrrelser)

Pårørendes forbrug af tid på pårørendeopgaver

- Andel af pårørende til personer med psykisk sygdom, der bruger mere end 10 timer om ugen på pårørendeopgaver er 16 pct. og 27 pct. for pårørende til personer med udviklingsforstyrrelser. (se bilagstabel 3.5)

Pårørendes samarbejde med det offentlige

- Andelen af pårørende, der har svaret, at de er uenige eller delvist uenige i, at det er nemt at få overblik over rettigheder og behandlingsmuligheder
 - o i samarbejdet med sundhedsvæsenet: 69 pct. (psykisk sygdom) og 74 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o i samarbejdet med kommunale myndigheder: 70 pct. (psykisk sygdom) og 76 pct. (udviklingsforstyrrelser)
- Andelen af pårørende, der har svaret, at de er enige eller delvist enige i, at man ofte skal kæmpe for den hjælp, den nærtstående har ret til i hhv.
 - o I sundhedsvæsenet: 75 pct. (psykisk sygdom) og 77 pct. (udviklingsforstyrrelser)
 - o i kommunen: 77 pct. (psykisk sygdom) og 82 pct. (udviklingsforstyrrelser)
- Andel af pårørende der svarer helt eller delvist enig i, at kontakten med sundhedsvæsenet stresser mig og gør mig nervøs: 45 pct. (psykisk sygdom) og 48 pct. (udviklingsforstyrrelser). Det gælder ligeledes 49 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 57 pct. pårørende (udviklingsforstyrrelser) i kontakten med kommunen.
- Andelen af pårørende, der har svaret, at de er uenige eller delvist uenige i, at man føler sig hørt og respekteret i samarbejdet med sundhedsvæsenet: 27 pct. (psykisk sygdom) og 24 pct. (udviklingsforstyrrelser) samt i samarbejdet med kommunale myndigheder: 33 pct. (psykisk sygdom) og 33 pct. (udviklingsforstyrrelser).
- Jeg oplever, at min indflydelse er utilstrækkelig i samarbejde med sundhedsvæsenet: 44 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 43 pct. (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist enig. 45 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 46 pct. (udviklingsforstyrrelser) ift. kommunen.

Pårørendes overblik over pårørenderettigheder

- Jeg kender til lovgivningen, der er relevant for min situation som pårørende: 53 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 56 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist uenig.
- Jeg ved, hvilke rettigheder jeg har som pårørende: 45 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 49 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist uenig.
- Jeg har et godt overblik over, hvilke støtteordninger der findes: 60 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 61 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist uenig.

Pårørendes helbred, privatliv og trivsel

- 35 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 45 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer, at det er gået ud over deres relationer til andre (helt eller delvist enig).
- 17 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 25 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist enig i, at deres fysiske helbred er blevet dårligere, mens hhv. 37 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 42 pct. pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist enig i, at deres psykiske helbred er blevet dårligere.
- Jeg må tilsidesætte mig selv og mine egne behov: 58 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 62 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer helt eller delvist enig.
- Selvvurderet helbred: 25 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 26 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer mindre godt eller dårligt.

- WHO-5-trivselsmål blandt pårørende: 17 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og (udviklingsforstyrrelser) har stor risiko for depression og stress, 18 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 20 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) har risiko for depression og stress, mens 65 pct. (psykisk sygdom) og 64 pct. (udviklingsforstyrrelser) har ingen umiddelbar risiko for depression og stress.

Konsekvenser af pårønderollen for pårørendes arbejdsliv

- Jeg har haft svært ved at koncentrere mig om mit arbejde: 40 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 46 pct. pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer ja.
- Jeg har været nødt til at bruge feriedage eller selvbetalte fridage: 39 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 52 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer ja.
- Jeg har været nødt til at gå ned i tid på mit arbejde: 8 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 19 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer ja.
- Jeg har været nødt til at skifte job: 5 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 9 pct. af pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer ja.
- Jeg har mistet indtægt: 12 pct. af pårørende (psykisk sygdom) og 21 pct. pårørende (udviklingsforstyrrelser) svarer ja.

Hjælp som pårørende efterspørger (Svarkategorier: Ja/vil gerne)

Undervisning/viden om sygdommen/tilstanden hos nærtstående.

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 16 pct. psykisk sygdom / 32 pct. udviklingsforstyrrelser
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 37 pct. psykisk sygdom / 36 pct. udviklingsforstyrrelser

Undervisning/viden om at være pårørende

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 8 pct. psykisk sygdom / 11 pct. udviklingsforstyrrelser
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 43 pct. psykisk sygdom / 50 pct. udviklingsforstyrrelser.

Rådgivning/viden om muligheder for hjælp hos det offentlige

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 4 pct. psykisk sygdom / 9 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 48 pct. psykisk sygdom / 61 pct. udviklingsforstyrrelser.

Rådgivning/viden om muligheder for hjælp hos patientforeninger

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 6 pct. psykisk sygdom / 11 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 39 pct. psykisk sygdom / 47 pct. udviklingsforstyrrelser.

Netværk med andre pårørende

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 11 pct. psykisk sygdom / 19 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 25 pct. psykisk sygdom / 33 pct. udviklingsforstyrrelser.

Aflastning fra frivillige

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 3 pct. psykisk sygdom / 8 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 21 pct. psykisk sygdom / 27 pct. udviklingsforstyrrelser.

Aflastning fra professionelle

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 5 pct. psykisk sygdom / 10 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 14 pct. psykisk sygdom / 15 pct. udviklingsforstyrrelser.

Mulighed for at tage fri fra arbejde med løn

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 5 pct. psykisk sygdom / 12 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 28 pct. psykisk sygdom / 30 pct. udviklingsforstyrrelser.

Økonomiske støtteordninger

- Ja, jeg har gjort brug af sådan et tilbud: 3 pct. psykisk sygdom / 9 pct. udviklingsforstyrrelser.
- Nej, jeg ville gerne, men kender ikke til sådan et tilbud/mangler overskud: 35 pct. psykisk sygdom / 42 pct. udviklingsforstyrrelser.

Baggrundskarakteristika om respondenterne

- Se side 119-129 for baggrundskarakteristika.

Pårørende relationer	procent
Forældre til barn med psykisk sygdom	25
Forældre til barn med kognitiv handicap/funktionsnedsættelse primært autisme og ADHD	51
Barn af forældre med psykisk sygdom	14
Barn af forældre med kognitiv handicap/funktionsnedsættelse primært autisme og ADHD	6
Partner til person med psykisk sygdom	21
Partner til person med kognitiv handicap/funktionsnedsættelse primært autisme og ADHD	14
Søster eller bror til person med psykisk sygdom	11
Søster eller bror til person med kognitiv handicap/funktionsnedsættelse primært autisme og ADHD	10
Pårørende til ven/bekendt med psykisk sygdom	17
Pårørende til ven/bekendt med kognitiv handicap/funktionsnedsættelse primært autisme og ADHD	7

Anm. Egne beregninger baseret på Bilagstabel 2.11. / udvalgte hyppigste pårørenderelationer

Datagrundlag (dokumentation og metode)(se også kapitel 8. side 100)

- 26.274 respondenter (26,3 pct. af alle inviterede) besvarede spørgeskemaet. (21.520 fulde besvarelser). 23 % af de pårørende angiver psykisk sygdom som årsag til nærtståendes støttebehov, mens det gælder at 12 pct. af de pårørende angiver kognitivt handicap/funktionsnedsættelse.
- Antal respondenter og fordeling i alt. N = 6.919 involverede pårørende, N = 2.860 relationelle pårørende, N = 9.779 total.
- Analyserne er baseret på deskriptive tværsnitsanalyser over svarfordelinger, hvor fra det ikke er muligt at udlede kausale sammenhænge. Hvis pårørende har angivet, at de er pårørende til flere, er de blevet bedt om at angive, hvilken nærtstående de primært er pårørende for, så alle besvarelser kun er med udgangspunkt i den primære nærtstående.
- Cirka en tredjedel (34 pct.) af de involverede pårørende har angivet, at de er involveret i at hjælpe to eller flere nærtstående. De involverede pårørende, der er pårørende til flere, blev i spørgeskemaet bedt om at svare med udgangspunkt i den nærtstående, som de bruger mest tid på at hjælpe, mens de relationelle pårørende blev bedt om at svare med udgangspunkt i den nærtstående, som de har den tætteste relation til. I de følgende analyser er det altså denne nærtstående, respondenterne har svaret med udgangspunkt i.

Forbehold.

Der er iflg. VIVE 815 (involverede) pårørende, der har angivet, at de har en nærtstående med kognitivt handicap. 23 % af pårørende til nærtstående med kognitivt handicap har ikke angivet nogen specifik årsag. 60% har angivet en specifik årsag og de resterende har angivet to eller tre specifikke årsager, hvor mulighederne er ADHD, autisme og udviklingshæmning. Ligeledes er der respondenter, som har angivet ADHD/ADD, autisme og udviklingshæmning uden at have angivet kognitivt handicap. ADHD og Autisme er dog hyppigst rapporterede specifikke årsager under kognitivt handicap, hvorfor de medregnes i notatet som relevant proxy pårørendemålgruppe inden for udviklingsforstyrrelser/ neurodivergens. I gruppen af psykisk sygdom indgår tilstande som stress, men også psykiske sygdomme som fx depression, angst, skizofreni. Det har været muligt at angive flere specifikke sygdomme. Se også Bilagstabel 1.1. og under metodiske overvejelser side 97 i rapporten.